

POSTANOWIENIE

Dnia 9 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania T. G
przeciwko Dyrektorowi Biura Emerytalnego Służby Więziennej w Warszawie
o wysokość renty rodzinnej SW,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 grudnia 2025 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 13 stycznia 2025 r., sygn. akt III AUa 1553/24,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 13 stycznia 2025 r. zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 9 maja 2024 r. w całości w ten sposób, że oddalił odwołanie T. G. od decyzji Dyrektora Biura Emerytalnego Służby Więziennej w Warszawie z dnia 31 sierpnia 2017 r. w przedmiocie ponownego ustalenia wysokości renty rodzinnej przysługującej T. G. po zmarłym mężu C. G., określając wysokość świadczenia od dnia 1 października 2017 r. na kwotę 1.747,19 zł. Podstawę wydania decyzji stanowił art. 24a ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego,

Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 1121 ze zm., dalej jako „ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy” lub „ustawa zaopatrzeniowa”), w brzmieniu nadanym przez art. 1 i 2 ustawy z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (Dz.U. z 2016 r. poz. 2270, dalej jako „ustawa nowelizacyjna”).

Odwołująca wywiodła skargę kasacyjną od powyższego wyroku. W podstawach skargi podniosła zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego przez ich błędną wykładnię w postaci przepisu art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32, art. 64 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zw. z art. 24a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy; art. 67 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP w zw. z art. 24a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy. Przy tak przedstawionych zarzutach skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i ustalenie prawa wnioskodawczyni do renty rodzinnej w wysokości ustalonej przed 1 października 2017 r. oraz o zasądzenie od organu emerytalnego na rzecz skarżącej kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na występującą w sprawie potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, ewentualnie o jej przyjęcie do rozpoznania w przypadku uznania, iż skarga jest oczywiście uzasadniona. W argumentacji zawartej we wniosku odwołująca podniosła, że Sąd drugiej instancji wydając zaskarżony wyrok, oparł się na przepisie art. 24a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy pozwalającym na zrównanie renty rodzinnej członków rodzin byłych funkcjonariuszy pełniących służbę na rzecz państwa polskiego przed rokiem 1989 do wysokości kwoty przeciętnej renty rodzinnej. Jednakże według niej, zapisy art. 24a ustawy zaopatrzeniowej budzą poważne wątpliwości w zakresie ich zgodności z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32, art. 64 ust. 1 oraz 67 Konstytucji RP jako naruszających zasadę ochrony praw nabytych, zasadę sprawiedliwości społecznej, a także zasadę zaufania obywatela do państwa. W orzecznictwie nie tylko sądów

powszechnych, ale także Sądu Najwyższego istnieją w tym zakresie rozbieżności przemawiające za powinnością rozpatrzenia niniejszej skargi przez Sąd Najwyższy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Powołanie się na przesłanki przedsądu związane jest z funkcją przypisaną Sądowi Najwyższemu, jako sądowi kasacyjnemu, który nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania z powołaniem się na jedną z ustawowych przyczyn wraz ze stosownym do niej uzasadnieniem. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek (postanowienia Sądu Najwyższego z: 25 września 2024 r., III USK 91/24, LEX nr 3777577; 25 lutego 2025 r., III USK 5/24, LEX nr 3842853).

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nawiązując do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają okolicznościom, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Stosownie do utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., to jest istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (postanowienia Sądu Najwyższego z: 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365; 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383; 17 kwietnia 2024 r., III USK 9/24, LEX nr 3707191; 11 marca 2025 r., III USK 118/24, Legalis nr 3202221). Powołanie się na rozbieżności w orzecznictwie wymaga ponadto przytoczenia i poddania analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że różnice w orzecznictwie mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego. Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (postanowienia Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124; 22 maja 2024 r.,

II USK 240/23, LEX nr 3735929; 30 września 2025 r., III USK 53/25, LEX nr 3919825). Twierdzenie o występowaniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących owo zagadnienie. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sądy powszechne (postanowienia Sądu Najwyższego z: 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147; 24 kwietnia 2024 r., III USK 244/23, Legalis nr 3071269; 15 kwietnia 2025 r., III USK 323/24, Legalis nr 3215908).

Odnosząc się do sugerowanej przez odwołującą potrzeby wykładni przepisu art. 24a ustawy zaopatrzeniowej w zakresie jego zgodności z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32, art. 64 ust. 1 oraz 67 Konstytucji RP i usankcjonowanych tymi przepisami konstytucyjnych zasad ochrony praw nabytych, sprawiedliwości społecznej, a także zasady zaufania obywatela do państwa, należy uwzględnić, że przedstawiane wątpliwości na tle wykładni przywołanego przepisu zostały wyjaśnione w judykaturze.

Sformułowane przez skarżącą wątpliwości powstały na gruncie wprowadzanych do ustawy zaopatrzeniowej ustawą nowelizacyjną zmian w wysokości świadczeń pobieranych przez funkcjonariuszy, którzy pełnili służbę na rzecz państwa totalitarnego. Zmiany te polegające na obniżeniu wysokości świadczeń emerytalno-rentowych byłych funkcjonariuszy służb, jak wynika z uzasadnienia do projektu tej ustawy, miały na celu wprowadzenie rozwiązań zapewniających w pełniejszym zakresie zniesienie przywilejów emerytalnych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa PRL przez ustalenie na nowo świadczeń emerytalnych i rentowych osobom pełniącym służbę na rzecz totalitarnego państwa w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. wprowadzone na gruncie ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy o

zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych (...) (Dz. U. poz. 145) tzw. „ustawy dezubekizacyjnej”, gdyż rozwiązania te nie okazały się w pełni skuteczne, wobec uznania, że cel tej ustawy nie został osiągnięty w zakładanym zakresie. Projektodawcy ww. ustawy wskazywali bowiem w uzasadnieniu, że „niedopuszczalne jest dalsze trwanie systemu prawnego, który przewiduje dla byłych funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa oraz WRON wysokie przywileje emerytalne, szczególnie w kontekście trudnej obecnie sytuacji materialnej wielu ludzi walczących w tych latach o wolność, niepodległość i prawa człowieka”.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podnosi się, że okolicznościami przesądzającymi o kwalifikacji służby danej osoby jako „służby na rzecz totalitarnego państwa” są wyłącznie ramy czasowe i miejsce pełnienia służby. Tak zdefiniowana ustawowa „służba na rzecz totalitarnego państwa” stanowi jedynie kryterium wyjściowe w analizie sytuacji prawnej indywidualnych funkcjonariuszy. Konstrukcja ta tworzy domniemanie ustawowe, które funkcjonariusz może obalić, czy to w postępowaniu administracyjnym, czy to przed sądami powszechnymi, w celu uniknięcia niekorzystnych konsekwencji w zakresie ustalania wysokości świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego. Z treści art. 15c ust. 5 i 6, art. 22a ust. 5 i 6, art. 24a ust. 4 i 6 ustawy zaopatrzeniowej wynika, że ustalenie emerytury, renty inwalidzkiej i renty rodzinnej w sposób wskazany w art. 15c ust. 1, art. 22a ust. 1 i art. 24a ust. 1 nie następuje wobec wskazanych w tych przepisach osób, jeżeli osoby te udowodnią, że przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, podjęły współpracę i czynnie wspierały osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego. Takie rozumienie przepisów ustawy zaopatrzeniowej, w ocenie Sądu Najwyższego, uwzględniające obok wykładni językowej art. 13b w związku z art. 13c ustawy zaopatrzeniowej i pozostałe unormowania tej ustawy, pozwala na odkodowanie treści pojęcia „służby na rzecz totalitarnego państwa” w zgodzie z konstytucyjnymi zasadami wyznaczającymi standardy demokratycznego państwa prawnego. Pojęcie „państwa totalitarnego” z punktu widzenia aksjologii demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej w świetle art. 2 Konstytucji RP, podlega negatywnej ocenie (wyroki Sądu Najwyższego z: 13

czerwca 2023 r., II USKP 95/22, Legalis nr 2952051; 25 października 2023 r., III USKP 39/23, LEX nr 3619227; 5 grudnia 2023 r., I USKP 73/23, LEX nr 3643732; 29 października 2024 r., III USKP 77/24, Legalis nr 314712620; 29 października 2024 r., III USKP 77/24, Legalis nr 314712620; 20 listopada 2024 r., II USKP 83/23, LEX nr 3814246; 11 marca 2025 r., III USKP 108/24, LEX nr 3845589).

Zasada ochrony praw nabytych nie może mieć zastosowania do praw nabytych niesłusznie lub niegodziwie, a także praw niemających oparcia w założeniach uznawanego w demokratycznym ustroju porządku konstytucyjnego. Uprzywilejowane prawa emerytalno-rentowe nabyte przez funkcjonariuszy państwa totalitarnego i członków ich rodzin zostały przy spełnieniu określonych przesłanek nabyte niegodziwie. Służba w instytucjach i organach państwa, które systemowo naruszały przyrodzone prawa człowieka i rządy prawa, nie może w demokratycznym państwie prawnym uzasadniać roszczeń do utrzymania przywilejów (wyrok Sądu Najwyższego z 8 kwietnia 2025 r., II USKP 148/23, LEX nr 3847761). Państwo jest uprawnione do rozliczeń z byłym reżimem, który w warunkach demokratycznych zmian ustrojowych został skutecznie zdyskredytowany. Zasada ochrony praw nabytych nie rozciąga się na prawa ustanowione niesprawiedliwie. Ochrony praw nabytych nie można rozumieć w sposób bezwzględny, gdyż stworzyłoby to niebezpieczeństwo blokowania realizacji przez państwo spoczywających na nim zadań (wyrok Sądu Najwyższego z 12 maja 2025 r., I USKP 23/25, LEX nr 3861320). Analiza ta dotyczy także świadczeń pochodnych, jakimi są renty rodzinne, nabyte przez członków rodziny po funkcjonariuszach pełniących taką służbę. Uprawniony członek rodziny nabywa prawo do renty rodzinnej po osobie, która w chwili śmierci, miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy z zaopatrzenia emerytalnego (art. 23 ustawy zaopatrzeniowej). Ponowne ustalenie wysokości renty rodzinnej nie dotyczy zmarłego funkcjonariusza, który nabył prawo do świadczenia emerytalnego w związku ze służbą na rzecz totalitarnego państwa, a przedmiotem sprawy jest wydanie przez organ rentowy nowej decyzji w przedmiocie wysokości świadczenia w wyniku zmiany stanu prawnego (nienastępcza weryfikacja błędu organu rentowego odnośnie do nabycia przez funkcjonariusza świadczenia). Przepisy omawianej ustawy nowelizacyjnej stanowią ingerencję prawodawcy w prawa

wcześniej nabyte, jakim jest prawo do świadczenia z zabezpieczenia emerytalno-rentowego. Ingerencja ta nastąpiła w drodze aktu rangi ustawy, a podyktowana była celem, jak wynika z uzasadnienia, wprowadzenia rozwiązań zapewniających w pełniejszym zakresie zniesienie przywilejów związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa PRL, przez ustalenie na nowo świadczeń emerytalnych i rentowych osobom pełniącym służbę na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r.

W kontekście otwartej konstrukcji wyznaczników branych pod uwagę w stosowanej weryfikacji działań byłych funkcjonariuszy Trybunał Konstytucyjny w wyroku zapadłym jeszcze przed uchwaleniem Konstytucji (wyrok z 15 lutego 1994 r., K 15/93, OTK 1994, Nr 1, poz. 4) stwierdził, że „współpraca z organami represji nastawionymi na zwalczanie polskich ruchów niepodległościowych musi być oceniana negatywnie i to bez względu na to, o jakie stanowiska i o jaki charakter zatrudnienia w tych organach chodzi”. Trybunał Konstytucyjny potwierdził też swoje stanowisko, że ochronie konstytucyjnej podlegają tylko prawa nabyte słuszenie, co wyklucza stosowanie niniejszej zasady nie tylko w wypadku praw nabytych *contra legem* czy *praeter legem*, lecz także uzyskanych z naruszeniem zasady sprawiedliwości społecznej albo w sposób niedopuszczalny w demokratycznym państwie prawnym (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 19 grudnia 2012 r., K 9/12, OTK ZU nr 11/A/2012, poz. 136). Należy dodać, że teza wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 16 czerwca 2021 r. (P 10/20, OTK Seria A 2021, poz. 40) brzmi, że art. 22a ust. 2 ustawy jest zgodny z art. 2 oraz z art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Sąd Najwyższy w wyroku z 3 czerwca 2025 r. (I USKP 11/25, LEX nr 3888781) kontestując idee sprawiedliwości społecznej i sposobu jej urzeczywistniania na gruncie ustaw nowelizujących ustawę o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (art. 15c oraz art. 22a ustawy zaopatrzeniowej) zaakcentował, że obniżając wysokość należnych świadczeń, ustawodawca zapewnił jednocześnie, że będą one na poziomie zbliżonym do tego, który przysługuje osobom, które były represjonowane przez system totalitarny. Ochronie konstytucyjnej podlegają tylko prawa nabyte słuszenie, co wyklucza stosowanie niniejszej zasady nie tylko w wypadku praw nabytych *contra legem* czy *praeter*

legem, lecz także uzyskanych z naruszeniem zasady sprawiedliwości społecznej albo w sposób niedopuszczalny w demokratycznym państwie prawnym (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 19 grudnia 2012 r., K 9/12, OTK ZU 2012, nr 11/A, poz. 136). Państwo jest uprawnione do rozliczeń z byłym reżimem, który w warunkach demokratycznych zmian ustrojowych został skutecznie zdyskredytowany. Zasada ochrony praw nabytych nie rozciąga się na prawa ustanowione niesprawiedliwie. Ochrony praw nabytych nie można rozumieć w sposób bezwzględny, gdyż stworzyłoby to niebezpieczeństwo blokowania realizacji przez państwo spoczywających na nim zadań (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 6 kwietnia 2004 r., SK 56/03, OTK-A 2004, Nr 4, poz. 29; 19 grudnia 2012 r., K 9/12, OTK-A 2012, Nr 11, poz. 136; uchwała Sądu Najwyższego z 28 listopada 2019 r., III UZP 5/19, OSNP 2020, Nr 6, poz. 57). Co do zasady w praktyce dochodzi do balansowania rywalizujących ze sobą zasad, aby nadać pierwszeństwo w określonych okolicznościach jednej z nich. Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z 11 maja 2007 r. (K 2/07, OTK-A 2007, Nr 5, poz. 48) podkreślił, że demokratyczne państwo oparte na rządach prawa posiada wystarczające instrumenty zabezpieczenia gwarancji, aby sprawiedliwości stało się zadość. Zasada demokratycznego państwa urzeczywistniającego zasadę sprawiedliwości wyprowadzana jest z art. 2 Konstytucji. Sprawiedliwość społeczna jest definiowana jako „dążenie do zachowania równowagi w stosunkach społecznych i powstrzymywanie się od kreowania nieusprawiedliwionych, niepopartych obiektywnymi wymogami i kryteriami przywilejów dla wybranych grup obywateli”. Akcentuje się także, że „sprawiedliwość społeczna jest celem, który ma urzeczywistniać demokratyczne państwo prawne. Nie jest demokratycznym państwem prawnym państwo, które nie realizuje idei sprawiedliwości” (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 12 kwietnia 2000 r., K 8/98, OTK 2000, Nr 3, poz. 87). W wyroku z 9 czerwca 2022 r. (III USKP 145/21) odnoszącym się do decyzji zmniejszania emerytury Sąd Najwyższy podniósł, że ingerencja ta jest dopuszczalna, powinna jednak realizować zadania mieszczące się w granicach interesu publicznego, być odpowiednia dla realizowanego celu, co należy rozumieć jako sprawiedliwą równowagę pomiędzy wymogami interesu publicznego a wymogami ochrony praw podstawowych. Co się natomiast tyczy renty z tytułu

niezdolności do pracy, to do wnioskodawczyni stosuje się art. 22a ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej, który stanowi, że w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b i została zwolniona ze służby przed dniem 1 sierpnia 1990 r. rentę inwalidzką, wypłaca się w kwocie minimalnej według orzeczonej grupy inwalidzkiej. W wyroku z 16 czerwca 2020 r. (P 10/20, OTK-A 2021, poz. 40) Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że przepis ten jest zgodny z art. 2 oraz z art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. W wyroku z 16 czerwca 2021 r. (P 10/20, OTK Seria A 2021, poz. 40) Trybunału Konstytucyjnego uznał, że art. 22a ust. 2 ustawy jest zgodny z art. 2 oraz z art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Ustawodawca, wprowadzając nowe zasady ustalania świadczenia emerytalnego funkcjonariuszy, wziął pod uwagę konieczność zapewnienia im minimum socjalnego. Zagwarantowanie, że świadczenie emerytalne jest wypłacane w kwocie przeciętnej lub minimalnej emerytury stanowi realizację prawa, o którym mowa w art. 67 ust. 1 Konstytucji RP. Konstytucyjny standard jest w tym obszarze wyznaczany przez powszechny system emerytalno-rentowy, a nie systemy preferencyjne, takie jak emerytury i renty mundurowe lub emerytury w obniżonym wieku, które nie należą do istoty konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego, zagwarantowanego w art. 67 ust. 1 Konstytucji RP. Pomimo uznania, że prawo do świadczeń nieproporcjonalnie wyższych od uposażenia osób pracujących poza aparatem bezpieczeństwa PRL za okres od 1944 r. do 1990 r. zostało nabyte w sposób niegodziwy, ustawodawca nie pozostawił byłych funkcjonariuszy bez środków do życia, zapewniając im uposażenie na poziomie co najmniej minimalnego świadczenia (i nie wyższego niż przeciętne), jakie otrzymują wszyscy obywatele RP, również represjonowani przez aparat bezpieczeństwa państwa komunistycznego. Nie można zatem uznać, by stanowiło to nieproporcjonalną ingerencję w prawo do zabezpieczenia społecznego (wyrok Sądu Najwyższego z 19 września 2024 r., I USKP 72/24, LEX nr 3767410). Służba w instytucjach i organach państwa, które systemowo naruszały przyrodzone prawa człowieka i rządy prawa, nie może w demokratycznym państwie prawnym uzasadniać roszczeń do utrzymania niesłusznie nabytych przywilejów.

Dokonując oceny charakteru służby C. G. (męża wnioskodawczynie), Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że służba C. G. w latach 1952-1956 w strukturach wojewódzkich i powiatowych resortu Bezpieczeństwa Publicznego spełniała kryteria służby na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej. Skoro w świetle powołanych wyżej poglądów judykatury, w zestawieniu do poczynionych przez Sąd Apelacyjny ustaleń, w ujęciu „instytucyjnym” pełniona przez C. G. służba wypełniała kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa” użytego w art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, przy ustaleniach, że działania C. G. nie były ukierunkowane na ochronę praw i wolności obywatelskich czy też ochronę interesów państwa demokratycznego, lecz były podjęte w celu bezpośrednio zmierzającym do naruszania podstawowych praw i wolności człowieka, to uzasadniona pozostaje ocena, że renta rodzinna przysługująca T. G. w wysokości stanowiącej pochodną świadczenia przysługującego C. G. kwalifikuje ją z mocy art. 24a ustawy zaopatrzeniowej do obniżenia pobieranej przez nią renty rodzinnej w wysokości ustalonej zaskarżaną decyzją Dyrektora Biura Emerytalnego Służby Więziennej w Warszawie z dnia 31 sierpnia 2017 r. Odwołująca nie została więc pozbawiona prawa do renty rodzinnej, a jedynie, w oparciu o uczciwie zweryfikowane kryteria „służby na rzecz totalitarnego państwa” pełnionej przez zmarłego męża pozbawiona ich części. Należy przy tym zwrócić uwagę, że wysokość świadczenia odwołującej została ograniczona do kwoty przeciętnej renty rodzinnej wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (art. 24a ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej).

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania także, powołując się na występowanie w sprawie przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Odnosząc się do powołanej przez wnioskodawczynię oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, wskazać trzeba, że w orzecnictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wywodu zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono

widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (postanowienia Sądu Najwyższego z: 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75; 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774; 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; 17 kwietnia 2024 r., I CSK 890/23, Legalis nr 3070390; 1 kwietnia 2025 r., III USK 285/24, LEX nr 3853576), bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia, ponieważ wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości (postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 marca 2002 r. I PKN 34/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; 10 listopada 2022 r., I CSK 4192/22, Legalis nr 2916618; 23 kwietnia 2025 r., I CSK 505/24, LEX nr 3858825). Taka sytuacja w przedmiotowej sprawie nie występuje.

Zaprezentowana przez Sąd Apelacyjny interpretacja powyższych przepisów jest zgodna z linią orzecniczą Sądu Najwyższego i nie zachodzi podstawa od odstąpienia od przyjętej wykładni. Ustawa nowelizująca nie odebrała prawa do świadczeń, a jedynie zweryfikowała ich wysokość w ściśle określonych sytuacjach, zrównując je z przeciętnym świadczeniem w systemie świadczeń powszechnych. Podnoszone przez skarżącą wątpliwości na tle wykładni powołanych przepisów zostały zatem wyjaśnione w judykaturze. Zapadłe w sprawie rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego wpisuje się w wyżej zaprezentowaną linię orzecniczą.

W konsekwencji rozstrzygnięcie zaskarżonego wyroku jest spójne z przedstawionymi wyżej poglądami orzecznictwa w sprawie funkcjonariuszy, którzy pełnili służbę na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej. Chybiona jest zatem teza skarżącej, jakoby Sąd Apelacyjny naruszył wskazane we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania przepisy prawa materialnego, a tym bardziej w sposób kwalifikowany, mogący być podstawą do stwierdzenia oczywistej zasadności skargi kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy nie znalazł zatem podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i w związku z tym na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

(J.K.)

[a.]